Visie Westerscheldekust
Gemeente Sluis

Visie Westerscheldekust
Gemeente Sluis

Inhoudsopgave

Samenvatting Pagina 5

Begrippen en afkortingen Pagina 6

1. Introductie Pagina 7
1.1 Aanleiding Pagina 7
1.2 Opgave verkenning Pagina 7
1.3 Doelstelling Pagina 8
1.4 Onderzoekvragen Pagina 8
1.5 Onderzoekmodel en methode Pagina 9
1.6 Leeswijzer Pagina 10

2. Huidige situatie Pagina 11
2.1 Faciliteiten Pagina 11
2.2 Wonen Pagina 12
2.3 Landschap Pagina 15
2.4 Bestaand beleid Pagina 22
2.5 Hoofdstuk samenvatting Pagina 23

3. Analyse Pagina 24
3.1 Stakeholders Pagina 24
3.2 SWOT Pagina 27
3.3 Hoofdstuk samenvatting Pagina 30

4. Resultaten Pagina 31
4.1 Veiligheid Pagina 31
4.2 Rust en natuur Pagina 31
4.3 Voorzieningen Pagina 32
4.4 Bevindingen Pagina 33
4.5 Hoofdstuk samenvatting Pagina 34

5. Uitgangspunten Pagina 35
5.1 Behoud van de natuur Pagina 35
5.2 Aanpakken van de voorzieningen Pagina 35
5.3 Veiligheidsnormen dijk realiseren/naleven Pagina 35
5.4 Vervolgacties Pagina 36

Literatuur Pagina 37

Lijst met figuren Pagina 39

Lijst met tabellen Pagina 41

Samenvatting

West Zeeuws-Vlaanderen heeft een divers landschap met natuurgebieden, stranden, kernen en polders. De kwaliteit van dit landschap wordt steeds belangrijker. Passend beleid is daarom onderdeel van een optimale beleving in deze gebieden. Er is door de provincie een Kustvisie opgesteld maar die is door het verschil in landschap niet van toepassing op het gebied rond de Westerscheldekust. Voor de Westerscheldekust is er nog geen beleid. Door te kijken naar de huidige situatie en te overleggen met de stakeholders in het gebied kunnen we een visie opstellen die past bij zowel het gebied als de bewoners en bezoekers.

Natura 2000 speelt een grote rol in het gebied. Naast de Natura 2000 gebieden heeft de Westerscheldekust een variërend landschap. Van de straten van Hoofdplaat en landbouw tot strandjes en een bos. De dorpsraad van Hoofdplaat vindt natuur en rust ook een van de belangrijkste aspecten van het wonen in Hoofdplaat. De bewoners vormen een hechte en actieve gemeenschap.

Er is gekeken naar de partijen die betrokken moeten worden bij het opstellen van de visie voor de Westerscheldekust. Er zijn voor dit project zeven stakeholders. Alle zeven partijen hebben andere belangen en invloeden. De betrokken partijen worden daarom ook op verschillende manieren benaderd. Met een aantal stakeholders is een gesprek geweest en de recreatieondernemers hebben een vragenlijst ontvangen. De van de stakeholders verkregen informatie gecombineerd met het onderzoek uit hoofdstuk 2 leidt tot de SWOT analyse. De SWOT analyse geeft een overzicht van de huidige situatie in het gebied en laat zien wat de stakeholders er van vinden. De opvallendste uitkomsten zijn de kwaliteit van voorzieningen zoals de dijkovergangen, de waarde van rust in het gebied en het gebrek aan horeca en sanitaire voorzieningen.

Uit het onderzoek blijkt dat de verschillende stakeholders dezelfde onderwerpen belangrijk vinden. De aangekaarte onderwerpen zijn verdeeld in de categorieën veiligheid, rust en natuur en voorzieningen. Een overkoepeld thema dat naar voren komt uit de gesprekken en vragenlijst is behoud. Behoud gaat in deze situatie voornamelijk over het behouden van het huidige karakter van het gebied. Dit karakter bestaat volgens de stakeholders vooral uit rust en natuur.

Het komende jaar wordt er door het Waterschap getoetst of de dijk in het gebied voldoet aan de nieuwe veiligheidsnormen. Dit biedt kansen om andere gewenste verbeteringen in het gebied aan te pakken.

Begrippen en afkortingen

Begrippen

Estuarium
Dit is het overgangsgebied tussen een zee en een rivier. Door de samenkomst van zout en zoet water ontstaat er brak water. In een estuarium is er spraken van getijdenverschil.

Natura 2000 gebied
Dit is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In Natura 2000 gebieden worden plant- en diersoorten die in Europa bedreigd zijn en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit te behouden.

Noordzeekust
Kust gebied tussen de grens met België en Breskens.

Recreatieondernemers
In deze context vallen de eigenaren van campings, bed & breakfasts en hotels onder deze term.

Stakeholder
Belanghebbende van het project.

SWOT analyse
SWOT staat voor strengths, weaknesses, opportunities en threats. Dit betekend sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen. Deze analyse analyseert de huidige situatie en maakt toekomstmogelijkheden inzichtelijk. Het word gebruikt als basis voor het bepalen van lange termijn strategieën.

Wayfinding
De weg vinden in een onbekende omgeving. Onder andere bewegwijzering en routes of de aangeboden hulpmiddelen om de weg te vinden zijn hier onderdeel van.

Westerscheldekust
Kust gebied tussen Breskens en de grens met de gemeente Terneuzen.

Afkortingen

IAP2
International Association for Public Participation.

1. Introductie

1.1 Aanleiding

West Zeeuws-Vlaanderen heeft te maken met vergrijzing en ontgroening. De jongeren verlaten de regio om elders te gaan studeren of werken en keren vaak niet terug. De aantrekkingskracht van de kust zorgt daarentegen wel voor een druk zomerseizoen. De toeristen concentreren zich vaak aan de populaire Noordzeekust en de daar gelegen stranden en badplaatsen. Er is dus een disbalans tussen drukke en minder drukke seizoenen en gebieden. Dit is een kwestie die ook wordt aangekaart in de visie 'Krachtig Verbonden'.

Een van de grote kwaliteiten van West Zeeuws-Vlaanderen is het diverse landschap. Dit voornamelijk open landschap bestaat uit de onder toeristen bekende kust en het duinengebied, natuurgebieden, polders en een verscheidenheid aan kernen. Al deze elementen maken West Zeeuws-Vlaanderen tot wat het is. De kwaliteit van de leefomgeving wordt steeds belangrijker. De manier waarop die wordt ingericht, onderhouden en gebruikt zal aangepast moeten worden door de klimaatverandering. Als gevolg daarvan is het belangrijk beleid op te stellen voor alle afzonderlijke landschapsaspecten en gebieden in de regio. Een groot deel hiervan is benoemd in de visie 'Krachtig verbonden' en/of zijn er al visies, beleid en plannen voor gemaakt. Dit is niet het geval voor het kustgebied van Breskens tot de grens met gemeente Terneuzen (Westerscheldekust). Vooralsnog is er geen beleid voor dit gebied.

1.2 Opgave verkenning

Het visiedocument 'Krachtig Verbonden' noemt verschillende uitdagingen die spelen in de gemeente Sluis. Voor enkele van deze punten zijn inmiddels acties ondernomen of plannen gemaakt. Een van de punten die wordt genoemd is dat het beleid voor de Westerscheldekust tot op heden ontbreekt. Nu worden projectaanvragen één voor één bekeken zonder overkoepelend beleid. Dit kost veel tijd en kan verwarring opleveren voor de gemeente en de bewoners. Voor de provincie Zeeland is in samenwerking met verschillende gemeenten en belanghebbende partijen een Kustvisie gecreëerd. Voor gemeente Sluis is deze visie van toepassing op het stuk kust van de Belgische grens tot aan Breskens (Noordzeekust). Deze kustvisie is echter niet geschikt voor de kust van Breskens tot aan de grens met de gemeente Terneuzen (Westerscheldekust) (zie figuur 1.1) vanwege het grote verschil in landschapsopbouw. De Westerscheldekust heeft een ander landschap en daardoor een andere functie dan de Noordzeekust. Het landschap rond de Westerscheldekust is deels onderdeel van 'Natura 2000'. Dit betekent dat het een beschermd natuurgebied is. Het is daarom van belang dat er rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld de biodiversiteit die afneemt. Dit betekent dat er een geheel eigen beleidsvisie moet worden opgesteld.

Figuur 1.1 – Westerscheldekust en invloedgebied

1.3 Doelstelling

Het doel van dit plan is het creëren van een overkoepelende beleidsvisie voor de Westerscheldekust. Dit plan beschrijft het beleid voor dit specifieke stukje West Zeeuws-Vlaanderen. Een analyse van het gebied helpt te bepalen wat er speelt in het gebied, wat de aandachtspunten zijn en wat de vervolgstappen zijn. De analyse zal zich voornamelijk focussen op de faciliteiten, bewoners en het landschap. Daarbij zijn de volgende thema's belangrijk: natuur, recreatie en veiligheid. Het is van belang dat er een balans ontstaat tussen de natuur, de bewoners en de (recreërende) mensen in het gebied. Het visieplan geeft de uitgangspunten voor het verwerken van projectaanvragen. Een overkoepelend plan zorgt voor meer duidelijkheid voor zowel de gemeente als voor de burgers. Verder creëert het ook een samenhang met andere gebieden in de Gemeente Sluis.

1.4 Onderzoekvragen

Hoofdvraag:

Hoe kan de waarde van het gebied rond de Westerscheldekust behouden blijven en/of verder ontwikkelen?

Deelvragen:

1. Wat is de huidige situatie in het gebied rond de Westerscheldekust en hoe wordt die gewaardeerd?
2. Wat zijn de wensen van de overheid, bewoners en bezoekers voor het gebied rond de Westerscheldekust en zijn deze haalbaar?
3. Welk beleid is nodig om het gebied rond de Westerscheldekust een duidelijke richtlijn voor de toekomst te geven?

1.5 Onderzoekmodel en methode

In figuur 2 is het onderzoekmodel voor deze opdracht weergegeven. Tabel 1 geeft een aanvullende toelichting op het onderzoekmodel en de onderzoeksfase van deze opdracht.

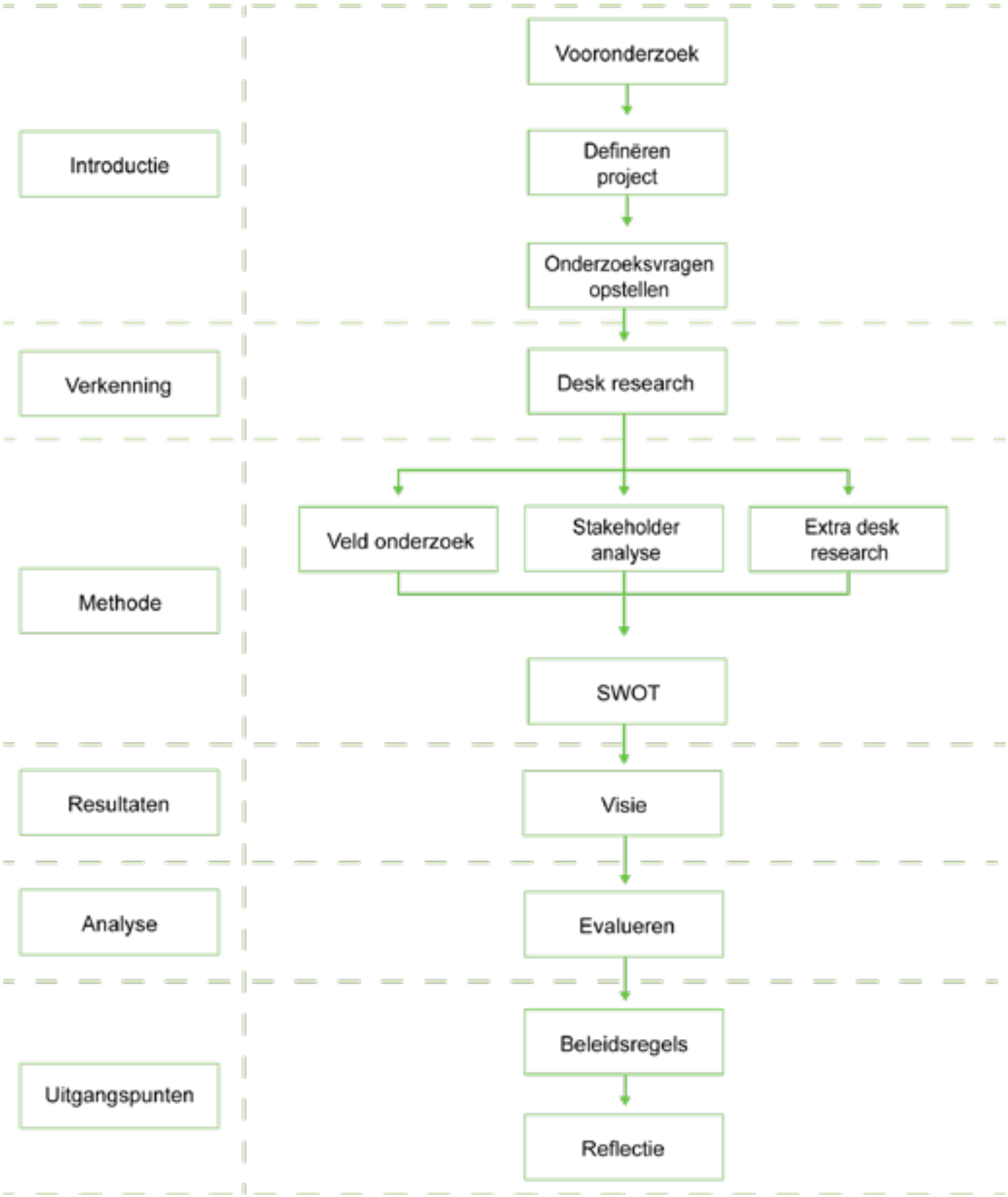

Figuur 1.2 – Onderzoek model

Onderzoekmodel uitgelegd:

De uitvoering van deze visieontwikkeling kan worden verdeeld in zes fases. Deze fases zijn introductie, verkenning, methode, resultaten, analyse en conclusie en aanbevelingen. In iedere fase worden bepaalde stappen genomen om een zo compleet mogelijk resultaat te behalen.

Tabel 1.1 – Onderzoek model uitgelegd

Fase	Doel	Onderzoeksvraag
1. Introductie	De introductiefase is het begin van de opdracht. Hier gaat het om vooronderzoek en het definiëren van de doelstelling en bijbehorende vragen.	
2. Verkenning	In de verkenningsfase zal worden gekeken naar de huidige situatie in het gebied. Deze analyse zal voornamelijk uit deskresearch bestaand. Er wordt ook een foto analyse uitgevoerd. Verder zal er gekeken worden naar al bestaande documenten.	1. Wat is de huidige situatie in het gebied rond de Westerscheldekust en hoe wordt die gewaardeerd?
3. Methode	Fase drie is de methode. Hier wordt veld onderzoek uitgevoerd en zal een stakeholder analyse worden opgesteld. Verder worden er ook case studies gebruikt om inspiratie op te doen en te zien wat er al is gedaan en wat werkt. Indien nodig wordt er ook extra desk research uitgevoerd. Alle verzamelde informatie leidt tot een SWOT. Deze analyse is een onderzoek naar strenghts (sterktes), weaknesses (zwaktes), opportunities (kansen) en threats (bedreigingen) in een gebied.	2. Wat zijn de wensen van de overheid, bewoners en bezoekers voor het gebied rond de Westerscheldekust en zijn deze haalbaar?
4. Resultaten	Aan de hand van de uitkomsten van fase drie kan in fase vier de visie worden gemaakt. Deze visie is het toekomstige beleid van de gemeente Sluis.	3. Welk beleid is nodig om het gebied rond de Westerscheldekust een duidelijke richtlijn voor de toekomst te geven?
5. Analyse	In de analyse worden de voorgaande stappen geëvalueerd om te kijken wat de effecten (kunnen) zijn.	
6. Uitgangspunten	In de laatste fase worden de uitgangspunten van de visie gegeven	

1.6 Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk staan de introductie, aanleiding en aanpak uitgelegd. Hoofdstuk 2 is onderdeel van de ‘verkenning’. Er zal worden ingegaan op de huidige (ruimtelijke) situatie in het projectgebied. Hoofdstuk 3 hoort bij de derde fase ‘methode’. Dit hoofdstuk bestaat uit de stakeholderanalyse en de SWOT-analyse. In het volgende hoofdstuk zijn de resultaten weergegeven. De bevindingen en de interpretatie daarvan worden beschreven. In hoofdstuk 5 staan de richtlijnen en uitgangspunten voor de nieuwe visie op de Westerscheldekust.

2. Huidige situatie

Om de visie zo volledig mogelijk te maken, is een analyse van het gebied en het bestaande beleid nodig. Dit geeft essentiële informatie over de ruimtelijke componenten die van invloed zijn op het gebied. Het is belangrijk om te weten hoe het gebied er uit ziet en wat voor soort mensen er wonen. Het eerste deel van dit hoofdstuk geeft een analyse van de faciliteiten in het gebied. Daarna wordt er informatie gegeven over de bewoners in het gebied. Dit hoofdstuk omvat ook een ruimtelijke analyse van de Westerscheldekust. Tot slot volgt er een analyse van bestaand beleid dat direct of indirect van invloed is op het Westerscheldekustgebied.

Het gebied wat het Westerscheldekustgebied wordt genoemd, is gecentreerd rondom de zeedijk tussen Breskens en de gemeente Terneuzen. (figuur 2.1).

Figuur 2.1 – Locatie Westerscheldekust

Hoofdplaat is de grootste kern in het gebied van de Westerscheldekust. Verder bestaat het gebied voornamelijk uit natuur en landbouw.

2.1 Faciliteiten

Zoals in de introductie genoemd is de gemeente Sluis populair onder vakantiegangers. Aan de Noordzeekust is het in het zomerseizoen altijd erg druk met toeristen. De Westerscheldekust is iets minder bekend en daardoor aanmerkelijk minder druk. De bezoekers zijn voornamelijk wandelaars en fietsers. In het gebied bevinden zich enkele accommodaties voor toeristen waaronder verschillende minicampings, een café/hotel/restaurant in Hoofdplaat en vakantiepark in Hoofdplaat. Figuur 2.2 laat een kaart met de faciliteiten in het gebied zien.

Figuur 2.2 – Faciliteiten

Het figuur hierboven laat de verschillende functies in het gebied zien. In totaal zijn er 17 functies in het gebied. Deze 17 functies zijn verdeeld in de categorieën bakker, kerk, recreatieondernemers (campings, hotel, vakantiepark), sport, antiek, winkel, dorpsraad, restaurant/café en kapsalon. De meeste functies zijn gelegen in de grootste kern, Hoofdplaat. Verreweg de meeste functies vallen in de categorie recreatieondernemers. Dit zijn zoals genoemd het hotel in Hoofdplaat, een vakantiepark en verschillende campings. De recreatieondernemers zijn onderdeel van de stakeholderanalyse in het volgende hoofdstuk. Bewoners en recreatieondernemers geven aan in het dorp geen faciliteiten te missen. Mensen vinden het geen probleem om voor bepaalde functies verder te rijden. Mits (vervoers)voorzieningen op peil blijven.

2.2 Wonen

De gemeente Sluis is geliefd onder de toeristen. Veel toeristen besluiten dan ook om in de gemeente een vakantiehuis aan te schaffen. Dit is ook het geval in Hoofdplaat. Hieronder wordt het verloop over de jaren (2014-2019) van het aantal geregistreerde woning eenheden weergegeven.

Tabel 2.1- Aantal geregistreerde woning eenheden (BRP)

	Totaal	Bewoond	Onbewoond			
			Totaal	Tweede woning	Recreatief	Tweede woning en recreatief
2014	444	239	189	154	7	4
2015	444	253	191	155	6	3
2016	444	257	187	153	9	6
2017	445	259	186	152	9	6
2018	445	264	183	149	21	17
2019	447	260	187	154	23	19

De tabel hierboven geeft een overzicht van de woningen van 2014 t/m 2019. Het totaal en de bewoonde eenheden is nagenoeg onveranderd. Het aantal onbewoonde eenheden schommelt. Onbewoonde eenheden zijn tweede woningen, woningen voor recreatief gebruik en woningen die als tweede woning en recreatief worden gebruikt (duaal). De grafiek hieronder geeft een visueel beeld van onbewoonde woningen.

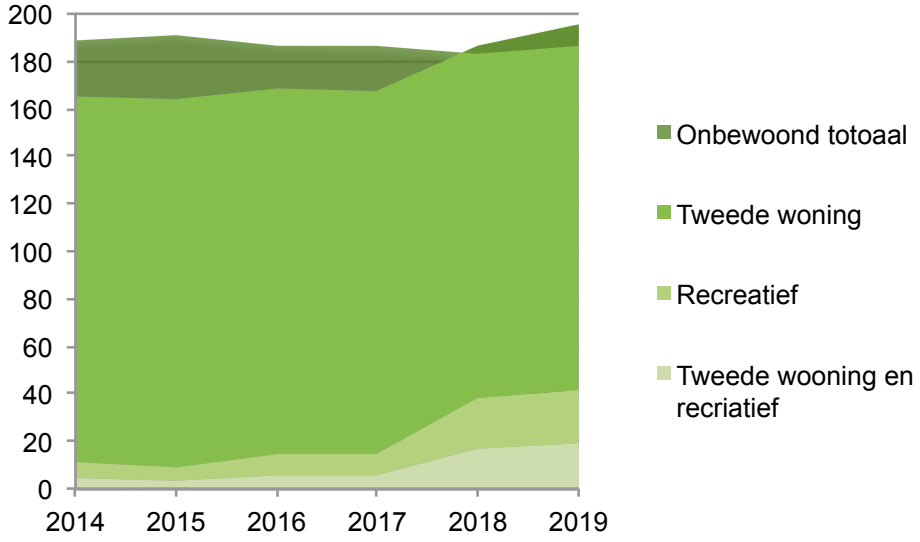

Figuur 2.3 – Aantal tweede woningen en woning voor recreatief gebruik

Het aantal tweede woningen is gegroeid en daarna gedaald. In 2019 is het aantal weer gelijk met 2014. Eenheden voor recreatief gebruik zijn gestegen van 7 naar 23 woningen. Ook het duale gebruik is gestegen van 4 naar 19 woning eenheden.

De grafiek in figuur 2.4 laat zien hoeveel procent van de woningen in gebruik zijn als tweede woning, recreatief en als tweede woning en recreatief.

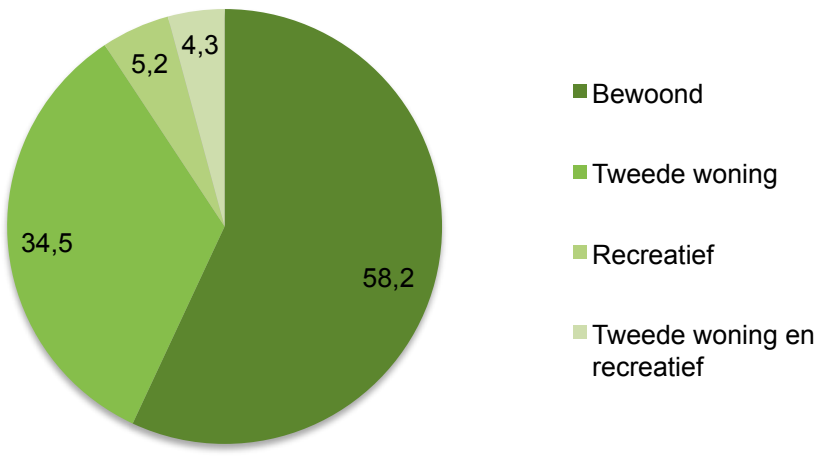

Figuur 2.4 – Verdeling bewoond, tweede woning en recreatief in 2019

In 2019 is 34,5% van de woning eenheden in gebruik als tweede woning. 5,2% van het totaal aantal woningen in Hoofdplaat wordt recreatief gebruikt. De combinatie van tweede woning en recreatief bedraagt 4,3%.

De grafieken en tabel geven aan dat het aantal tweede woningen en woningen voor recreatief gebruik sneller stijgt dan het aantal woningen voor permanente bewoning.

In een gesprek met de dorpsraad van Hoofdplaat is er gesproken over het type mensen dat in Hoofdplaat en Nummer Een woont. Het is een hechte gemeenschap met een grote sociale cohesie. Het aantal recreatie- en/of tweede woningen wordt, als ze gebruikt worden, niet als een probleem ervaren door de gemeenschap. Mensen ontmoeten elkaar bij de verschillende voorzieningen in het dorp en bij de sportvereniging. Ze zijn graag actief bezig met wandelen en fietsen. Als er iets wordt georganiseerd zijn er veel mensen uit het dorp aanwezig. De bewoners zijn erg gesteld op de natuur in en rondom Hoofdplaat.

2.3 Landschap

Een groot deel van de Westerscheldekust bestaat uit Natura 2000 gebied. Dit houdt in dat het gebied voor een groot deel beschermde natuur bevat. Figuur 2.5 laat zien waar het Natura 2000 gebied zich bevindt.

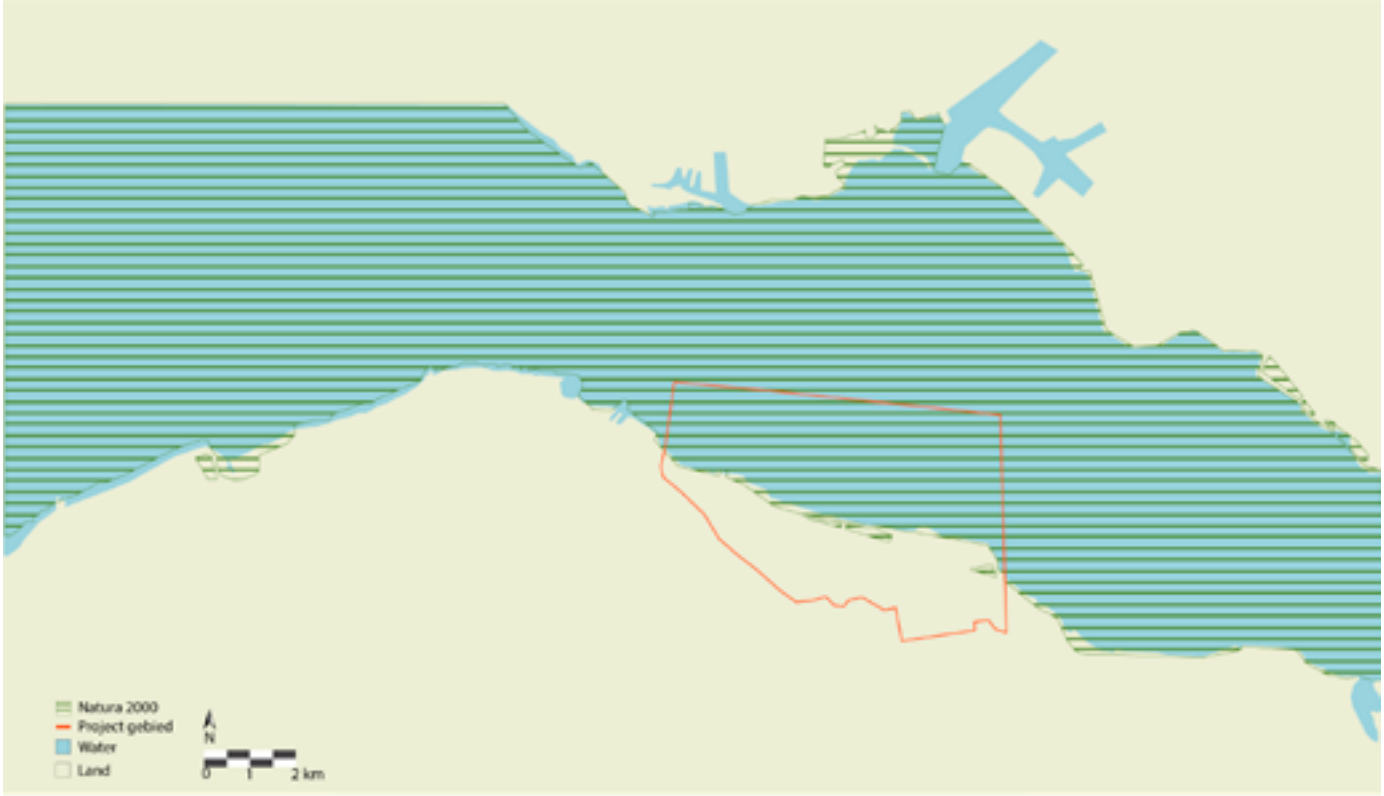

Figuur 2.5 – Natura 2000 gebied

De Westerscheldekust valt binnen het Natura 2000 gebied 'Westerschelde en Saeftinghe'. De Westerschelde is de enige zeearm in de delta waar nog steeds sprake is van een estuarium met open verbinding naar zee. Het betreft een zeer dynamisch gebied, mede door de trechtervorm ervan. Hoe verder landinwaarts, hoe groter het getijdeverschil. Het estuarium bestaat uit diepe en ondiepe wateren. Bij eb zijn er droogvallende zand- en slikplaten en schorren. Het gebied biedt zowel vogel bescherming als habitat bescherming. Stichting Het Zeeuwse Landschap is verantwoordelijk voor het onderhoud in drie gebieden binnen het Natura 2000 gebied. Deze gebieden zijn de Plaskreek, Inlaag Hoofdplaat en Hooge Platen (Figuur 2.6). Staatsbosbeheer verzorgt onder andere het onderhoud van het bos bij Hoofdplaat. Waterschap Scheldestromen is verantwoordelijk voor het onderhoud van de zeedijk. Dit onderhoud is in samenwerking met verschillende agrariërs.

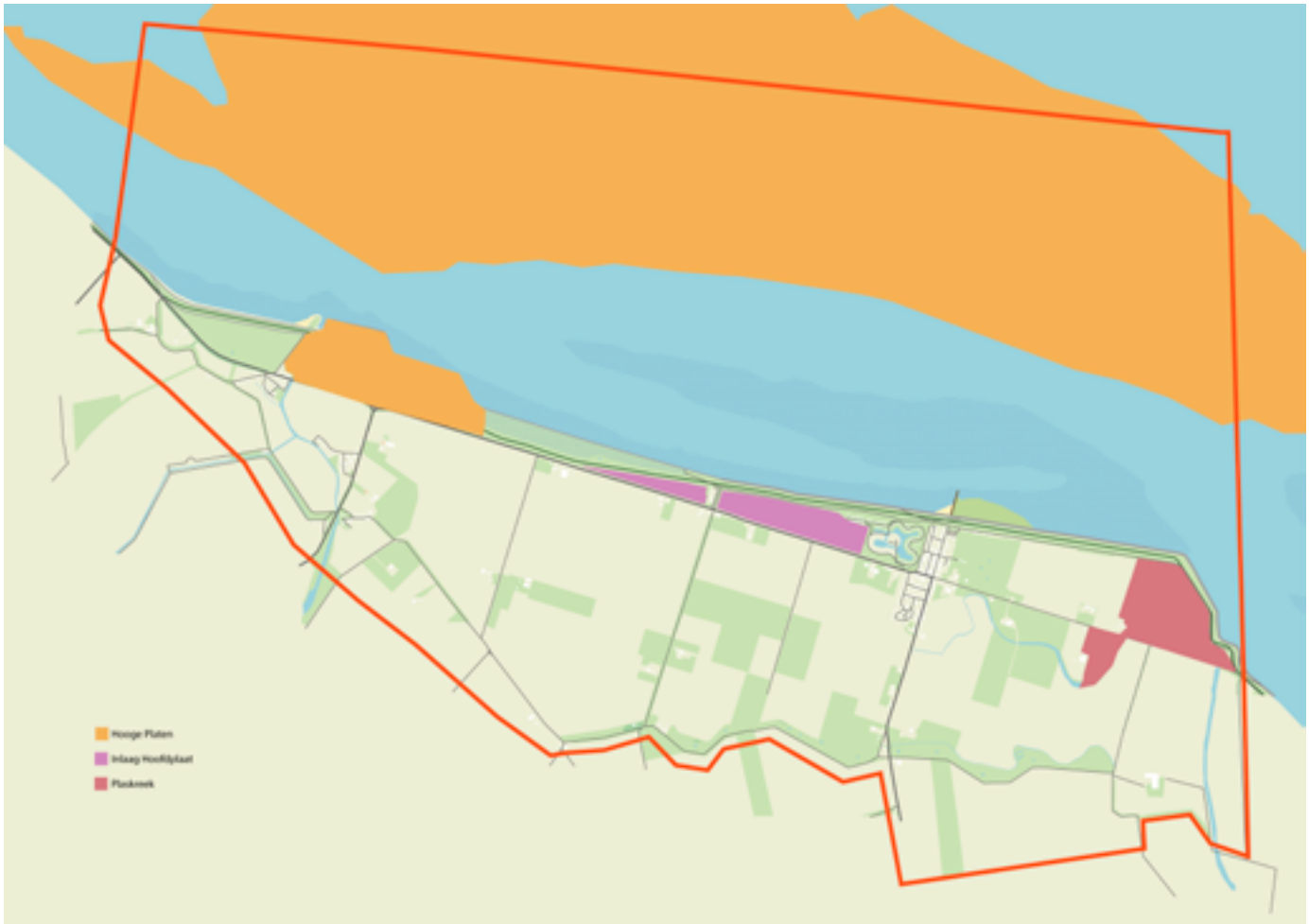

Figuur 2.6 – Natuur onderhouden door Het Zeeuwse Landschap

De Plaskreek is een binnendijks gebied. Het is niet toegankelijk maar wel zichtbaar vanaf de weg. Op deze plek komen vogels om te rusten en broeden. Er zitten voornamelijk weidevogels in de Plaskreek. Er is een verscheidenheid aan vegetatie met zowel zoet- als ziltwater planten. Stichting Het Zeeuwse Landschap laat het gebied begrazen. Als het nodig is wordt er ook aanvullend gemaaid. Inlaag Hoofdplaat is ook een binnendijks gebied. Ook hier komen de vogels, als het hoog water is om te rusten en te broeden. Dit gebied is erg kalkrijk door de schelpen uit de vroegere zeebodem. De planten die hier groeien zijn onder andere zilt torkruid, zilte rus, zilte zegge groenknol orchis, vleeskleurige orchis en kleinbloemige salie. Qua onderhoud zijn er grazers en wordt er waar nodig gemaaid. De hooilandjes worden alleen gemaaid om de bijzondere vegetatie te behouden. Er is een looproute langs het gebied maar de inlaag zelf is niet toegankelijk. De Hooge Platen is een gebied van 1800 hectare slikken en zand in de Westerschelde. Bij hoog water verdwijnt het grootse deel. Alleen de Bol blijft boven water. Hier broeden en rusten grote kolonies kustvolgels zoals de dwergsterns, visdiefjes en grote sterns. De Hooge Platen is bereikbaar met boot maar in het broedseizoen is het afgesloten. Stichting Het Zeeuwse Landschap heeft de taak hier toezicht op te houden. Er is ook een groep zeehonden te vinden op de Hooge Platen. Vooral bij laag water zijn ze goed te zien vanaf de dijk. Bij laag water komen ook veel vogels naar dit gebied om voedsel te zoeken. Hieronder zijn een aantal foto's van de dieren en planten in het gebied op een rijtje gezet.

Figuur 2.7 – Kluut

Figuur 2.8 – Visdief

Figuur 2.9 – Baardmannetje

Figuur 2.10 – Grijze zeehond

Figuur 2.11 – Kattendoorn

Figuur 2.12 – Vleeskleurige orchis

Naast Natura 2000 is er nog meer variatie in het landschap van het gebied. Ook dit is een van de aspecten die de bewoners van Hoofdplaat erg waarderen. Om een beter beeld te krijgen van het landschap en de omgeving is een fotoanalyse gemaakt.

Strandje bij Hoofdplaat

Figuur 2.13 – Fotoanalyse van strandje bij Hoofdplaat

De foto hierboven is van het strandje bij Hoofdplaat. Dit is een opgespoten strandje. Er wordt met mooi weer volop gebruik van gemaakt door zowel bewoners als bezoekers. Vergeleken met de drukke stranden aan de Noordzeekust is het een rustig alternatief. Er kan worden gezwommen maar veel mensen (voornamelijk toeristen) zijn zich niet bewust van de sterke stroming. Er is ook een steiger. Deze steiger biedt een mooi uitzicht op de Hooge Platen. Er is buitendijks één picknicktafel en er zijn enkele prullenbakken. Op de dijk staan er een paar bankjes met zicht op de Westerschelde. Er is een vergelijkbaar strandje bij Nummer Een.

Dijkovergangen

Figuur 2.14 – Fotoanalyse van dijkovergang

Er zijn in totaal 10 dijkovergangen. Een aantal van de overgangen heeft alleen een trap. Andere overgangen hebben zowel een trap als een helling voor voertuigen. Zoals te zien is op de foto hierboven staat er een hek (met slot) op de weg. Dit betekent dat de dijk lastig toegankelijk is voor mindervaliden (die bij voorbeeld in een rolstoel zitten) of voor hulpdiensten. De dorpsraad van Hoofdplaat geeft aan dat er meer onderhoud nodig is op de trappen. Er is veel begroeiing op de trappen waardoor ze niet altijd goed toegankelijk zijn. Het onderhoud van de dijk en de overgangen is in beheer bij Waterschap Scheldestromen in samenwerking met de gemeente. De dijk (de primaire waterkering) wordt in 2022 getoetst op nieuwe veiligheidsnormen.

Binnendijkse weg

Figuur 2.15 – Fotoanalyse van Binnendijkse weg

Deze foto laat een stukje van de weg langs de dijk zien. Goed te zien is de Inlaag Hoofdplaat aan de linkerkant van de foto. Aan de rechterkant is de uitkijkhut te zien. Vanaf hier kunnen mensen vogels spotten. Er is ook een prachtig uitzicht over de Westerschelde en de Hooge Platen.

Rand van het gebied

Figuur 2.16 – Fotoanalyse van de rand van het gebied

Op deze foto is het karakteristieke beeld van de akkers tot aan de waterkering met het weidse vergezicht te zien. Verder zijn ook duidelijk de windturbines in dit gebied zichtbaar. Rond Hoofplaat zit een windconcentratie-zone.

Buitendijks fietspad

Figuur 2.17 – Fotoanalyse van buitendijks fietspad

Deze foto laat het buitendijkse fietspad tussen Hoofdplaat en Nummer Een zien. De foto is genomen met laag water (rechts de Westerschelde). Met hoog water staat het natuurgebied aan de linkerkant en delen van het pad onder water. Met laag water wordt de natuur aan de linkerkant begraasd door koeien.

Hoofdplaat

Figuur 2.18 – Fotoanalyse Hoofdplaat

Deze foto laat het uitzicht op Hoofdplaat vanaf de dijk zien. Voor in beeld staat een van de bankjes met uitzicht op de Westerschelde. Verder is er een (gratis) parkeerplaats te zien. Hier staan ook laadpalen voor elektrische auto's. Naast de parkeerplaats links is een stukje van het bos zichtbaar. Aangegeven is de Havenstraat. Hier zijn een aantal van de functies van het dorp te vinden zoals een café, een bakker, een kapsalon en het dorpshuis. Het oorlogsmonument is ook te zien op de foto.

2.4 Bestaand beleid

Voor het gebied rond de Westerscheldekust is er tot op heden nog geen beleid. Er zijn wel verschillende visies die gaan over onderdelen in dit gebied. Hieronder worden de belangrijkste visies kort genoemd.

2.4.1 Kustvisie

Er is een kustvisie opgesteld door de provincie Zeeland in samenwerking met kustgemeenten en belanghebbende partijen. Deze visie is echter maar deels geschikt voor de kust van de gemeente Sluis. Voor het stuk kust van de Belgische grens tot aan Breskens kan gebruik worden gemaakt van de provinciale kustvisie. De rest van de kust in de gemeente Sluis heeft een ander landschap en daarom andere behoeften. De kustvisie van de provincie is niet totaal onbruikbaar. Het kan worden gebruikt voor algemene en vergelijkbare aspecten.

De kustvisie spreekt van twee strategieën om de kwaliteit van de Zeeuwse kust verder te ontwikkelen. Als eerste het beschermen, versterken en beleven van bestaande kwaliteiten. De tweede strategie is gebiedsgerichte ontwikkelingen voor nieuwe kwaliteiten. In deze strategieën wordt beschreven dat in het natuurnetwerk Zeeland en de Natura 2000 gebieden geen nieuwe recreatie mag worden ontwikkeld.

2.4.2 Natuurvisie

De natuurvisie is gemaakt door de provincie Zeeland. Hierin worden op hoofdlijnen beschreven hoe de provincie kijkt naar het behoud van biodiversiteit en natuurbelangen in verbinding met maatschappelijke en economische belangen.

2.4.3.Rood-voor-groen

In de gemeente Sluis wordt gebruik gemaakt van de rood-voor-groen regeling. Dit houdt in dat een recreatiebedrijf alleen mag uitbreiden als er wordt geïnvesteerd in groen. Voor iedere hectare aan uitbreiding dient een bijdrage van € 34.000 voor groen gedaan te worden. Daarnaast moet de uitbreiding ook bijdragen aan een verbetering van de kwaliteit. De bijdrage wordt gebruikt voor openbaar toegankelijke recreatienatuur en duinstruweel. Er is ook een alternatieve mogelijkheid voor de eigenaar om eigen terrein in te richten als openbaar toegankelijke recreatienatuur of duinstruweel. Deze inrichting dient van vergelijkbare waarde te zijn met de bijdrage per hectare. Deze mogelijkheid wordt op basis van een toetsingskader bepaald.

2.4.4 Natura 2000

Natura 2000 gebieden zijn door de Europese Unie opgesteld. Deze gebieden bieden bescherming voor bedreigde dieren- en plantensoorten. De Nederlandse staat bepaalt welke natuurgebieden onder Natura 2000 passen. Een groot deel van de Westerscheldekust bestaat uit Natura 2000 gebied. De provincie bepaalt samen met gemeenten, waterschappen en milieuorganisaties een beheerplan. Dit plan geeft aan welke activiteiten mogelijk zijn in en rond het natuurgebied. Voor bepaalde activiteiten of projecten moet vooraf een vergunning worden aangevraagd. Dit geldt ook voor projecten die invloed kunnen hebben op beschermde dieren- en/of plantensoorten. Natura 2000 omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.

Zoals eerder in dit hoofdstuk genoemd, is Stichting Het Zeeuwse Landschap verantwoordelijk voor het onderhoud in de Natura 2000 locaties in het Westerscheldekust gebied. Stichting Het Zeeuwse Landschap

gebruikt voor het beheer in dit gebied het 'Beheerplan: Westerschelde & Saeftinghe' en 'Beheerplan: Hooge Platen'.

2.4.5 Krachtig Verbonden

Krachtig Verbonden, visiedocument 2021-2025 is de algemene beleidsvisie van de gemeente Sluis. De genoemde punten gelden voor alle plannen. Het Westerscheldekustgebied is genoemd als een van de te ontwikkelen plannen. Alle algemene uitgangspunten in Krachtig Verbonden gelden ook voor de visie voor de Westerscheldekust.

2.5 Hoofdstuk samenvatting

De hierboven genoemde aspecten geven een overzicht van het Westerscheldekustgebied. Natura 2000 speelt een grote rol in het gebied. Naast Natura 2000 heeft het gebied een gevarieerd landschap. Van de straten van Hoofdplaat en landbouw tot strandjes en een bos bij Hoofdplaat. De dorpsraad van Hoofdplaat vindt natuur en rust een van de belangrijkste aspecten van het gebied. De bewoners vormen een hechte en actieve gemeenschap. Er is nog geen beleid voor dit specifieke gebied maar er is wel ander beleid met gedeeltelijke overlap.

3. Analyse

Dit hoofdstuk bestaat uit twee onderdelen. Als eerste wordt er gekeken naar de stakeholder analyse. Daarna wordt een SWOT analyse gemaakt. Deze geeft een overzicht van alle behandelde aspecten. De huidige situatie en de stakeholder analyse worden in de SWOT analyse met elkaar in verband gebracht.

3.1 Stakeholder analyse

Het eerste deel van dit hoofdstuk is de stakeholder analyse. Hier wordt gekeken naar de belanghebbenden. De partijen betrokken bij deze visie variëren van nationale instellingen tot lokale bewoners die allemaal op de een of andere manier verbonden zijn met het Westerscheldekustgebied. Om het doel van het project te bereiken: het creëren van een visie voor de Westerscheldekust, zullen verschillende benaderingen worden gebruikt. Dit is afhankelijk van de rol van de specifieke stakeholders. Om een beeld te krijgen van de rollen van de stakeholders, zal een analyse van hun belang en invloed worden weergegeven. Hieronder staat een stakeholdermatrix die in kaart brengt wie de stakeholders zijn.

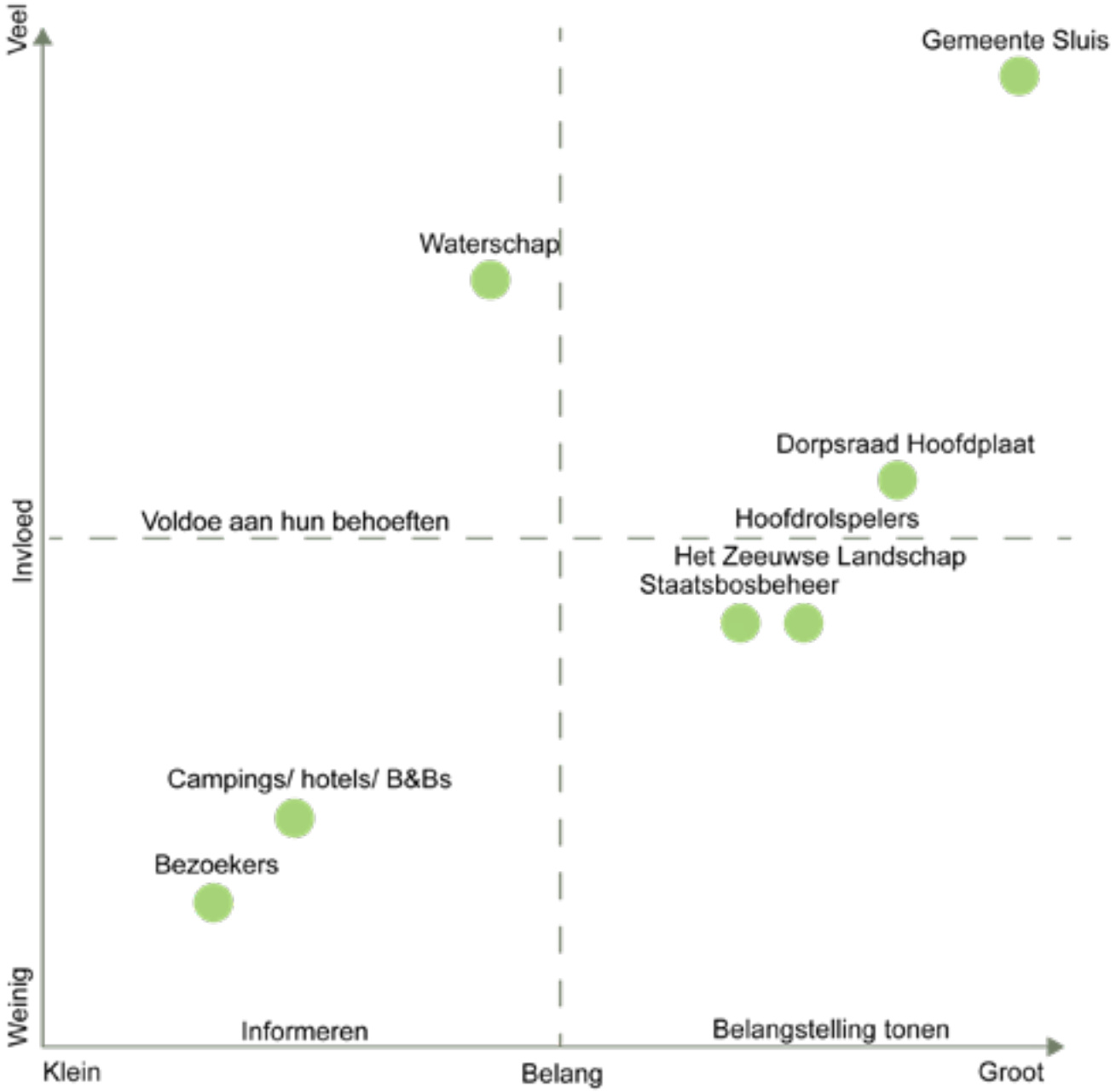

Figuur 3.1 – Stakeholder matrix

Omdat alle stakeholders een ander belang hebben worden ze ook op verschillende manieren benaderd. De participatieladder is een manier om te bepalen op welke manier dit kan. De International Association for Public Participation [IAP2] heeft een simpelere en modernere versie van Arnsteins traditionele participatieladder samen gesteld (tabel 3.1).

Tabel 3.1 – IAP2 participatie spectrum

Toenemende mate van stakeholder impact →

	Informeren	Raadplegen	Betrekken	Samenwerken	Machtigen
Doel	Voorzien van evenwichtig en objectieve informatie om te helpen bij het begrijpen van de problemen, alternatieven, en/of oplossingen.	Feedback verkrijgen over analyse, alternatieven, en/of beslissingen.	Werken met de stakeholder geduurende het proces om ervoor te zorgen dat de zorgen en ambities worden begrepen en overwogen.	Samenwerken met de Stakeholder in elk aspect van het project, inclusief de ontwikkeling van de voorkeursoplossing en mogelijke alternatieven.	Definitieve beslissingen worden in de handen van de stakeholders gelegd.
Belofte aan de stakeholder	Informatie is beschikbaar.	We zullen u informeeren, luisteren naar de zorgen en feedback geven over hoe de beslissingen worden beïnvloed door de input.	We zullen met u samenwerken om ervoor te zorgen dat uw zorgen en ambities direct worden weerspiegeld in de ontwikkeling en feedback geven op hoe de input de beslissing beïnvloed.	We zullen naar u kijken voor advies en innovatieve oplossingen en neemen uw advies en aanbeveligen zo veel mogelijk op in de beslissingen.	We zullen implementeren wat u beslist.

Een stakeholdermatrix laat zien wat het belang en de invloed van de stakeholders in een project zijn. De resultaten kunnen in vier groepen worden verdeeld. Deze groepen zijn informeren, belangstelling tonen, voldoe aan hun behoeften en hoofdrolspelers. Er zijn in totaal zeven stakeholders betrokken bij dit project (tabel 3.2 geeft een overzicht van de volledige lijst).

Tabel 3.2 - overzicht van stakeholders

Stakeholders	Schaal	Belang	Invloed	Voornaamste rollen en doelen
Gemeente Sluis	Lokaal	5	5	- De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van het plan voor de Westerscheldekust. Dit houdt in dat de gemeente de analyse uitvoert en de stakeholders benadert.
Dorpsraad Hoofdplaat	Lokaal	5	3	- Representeren de bewoners. - Wensen en zorgen uiten over plannen en de toekomst van het gebied.
Stichting Het Zeeuwse Landschap	Provinciaal	4	3	- Beheerder van Plaskreek, Hooge Platen en Inlaag Hoofdplaat. - informatie delen
Recreatieondernemers	Lokaal	2	2	- Wensen en zorgen uiten - Informatie verlenen over de bezoekers van het gebied - Ze zijn gebruikers van het gebied.
Waterschap Scheldestromen	Provinciaal	3	4	- Informatie verlenen - Beheerder van de dijken
Staatsbosbeheer	Nationaal	4	3	- Informatie verstekken - Beheerder van natuur in het gebied
Bezoekers	Lokaal	1	1	- Gebruikers van het gebied

De belangrijkste spelers zijn de besluitvormingsorganen. Deze stakeholders zijn het belangrijkst voor de visie ontwikkeling omdat ze veel invloed en een groot belang hebben. In de matrix worden deze stakeholders aangeduid als de hoofdrolspelers. Een van de hoofdrolspelers is de gemeente Sluis. De gemeente Sluis is de trekker van de visie. De gemeente besluit ook wat er in de visie staat en hoe het daarna wordt uitgedragen en uitgevoerd. Zij heeft de meeste invloed en belang bij het ontwikkelen van de visie. De dorpsraad van Hoofdplaat is ook een van de hoofdrolspelers. Zij heeft kennis over het gebied en de mensen die er wonen. De dorpsraad representeert de bewoners van het gebied. Zij kunnen daarom helpen bij het bepalen wat belangrijke onderwerpen zijn. Kijkend naar de verschillende vormen van participatie (tabel 3.1) behoort de dorpsraad in de categorie Betrekken. Bij de analyse is de input van de dorpsraad meegenomen.

De stakeholders in de groep ‘voldoe aan hun behoefte’ hebben veel invloed maar minder belang bij de visie. In dit geval behoort Waterschap Scheldestromen tot deze groep. Het waterschap is beheerder van de dijken in het gebied. Zij zijn daarom verantwoordelijke voor het onderhoud. Het waterschap bepaalt of de dijken voldoen aan de veiligheidsnormen. Het waterschap is ook verantwoordelijk voor het maaien van de dijk. Het is belangrijk om rekening te houden met projecten en plannen van het waterschap in dit gebied. Het waterschap behoord daarom in IAP2s tot de raadplegen categorie. De input van het waterschap is verwerkt in de analyse.

De groep ‘belangstelling tonen’ bevat stakeholders die veel belang hebben bij het project, maar weinig invloed. Ze hebben geen grote beslissingsbevoegdheid, maar kunnen het succes van het eindresultaat sturen, omdat ze zelf sterk worden beïnvloed door het eindresultaat. Stichting Het Zeeuwse Landschap is een van de stakeholders in deze categorie. Zij zijn verantwoordelijk voor het beheer van een aantal delen van het gebied. Dit zijn Plaskreek, Inlaag Hoofdplaat en Hooge Platen. Ook Staatsbosbeheer beheert een deel van het gebied en is daarom een van de stakeholders voor dit project. Beide groepen behoren tot de IAP2s raadplegen categorie. Beiden zijn geïnformeerd over de visieontwikkeling. De input van Stichting Het Zeeuwse Landschap en Staatsbosbeheer is verwerkt in de analyse.

De groep ‘informeren’ heeft als stakeholder de minste invloed en het minstebelang. De recreatieondernemers behoren tot deze groep. Ook al hebben deze groepen niet veel invloed of interesse, ze moeten op de hoogte blijven van wat er speelt. Verder kunnen ze ook input geven. Veranderingen kunnen van invloed zijn op hun bedrijf. Bezoekers van het Westerscheldekust gebied maken gebruik van de faciliteiten zoals campings, hotels en b&bs. Er zijn acht recreatieondernemingen in het gebied. Deze ondernemers zijn benaderd met een vragenlijst. De vragenlijst creëert inzicht in het soort bezoekers dat naar de Westerscheldekust komt. De reacties van de ondernemers zijn verwerkt in de analyse.

3.2 SWOT analyse

Het tweede deel van dit hoofdstuk bevat de SWOT analyse. SWOT staat voor strengts (sterktes), weaknesses (zwaktes), opportunities (kansen) en threats (bedreigingen). De analyse is gemaakt op basis van de informatie in hoofdstuk 2 en de stakeholder analyse. Het doel van deze SWOT analyse is het combineren en evalueren van de kennis uit de inventarisatie en het bepalen van de meest geschikte en best passende visie voor alle stakeholders en het gebied. Het is belangrijk om te weten wat de huidige situatie is, op welke punten het al goed gaat en op welke punten er nog dingen kunnen verbeteren. Dit wordt gebruikt als basis om een passende aanpak te kiezen voor de volgende stap. De SWOT analyse houdt rekening met interne en externe aspecten.

Tabel 3.3 – SWOT analyse

S Sterktes	W Zwaktes	O Kansen	T Bedreigingen
- Het variërende groene karakter - Veel dijkovergangen - Strandje Hoofdplaat - Strandje Nummer Een - Steiger Hoofdplaat - Buitendijks fietspad tussen Hoofdplaat en Nummer Een - t'Ommetje Hoofdplaat - Uitkijk hut - Laadpalen voor elektrische auto - Rust - Hechte gemeenschap - Stakeholders willen de zelfde dingen	- Toegangkelijkheid van de dijkovergangen voor hulpdiensten en mindervaliden - Geen sanitaire voorzieningen - Niet genoeg onderhoud - Er zijn geen waarschuwings- of veiligheidsborden voor de zwemmers bij de strandjes - Er is geen horecavoorziening aan/op de dijk - Er is nu geen beleid/visie voor dit gebied	- Bewoners van de gemeente kunnen het gebied herontdekken - Duidelijkhied voor de toekomst van het gebied - Mogelijkheden tot uitbreiden en/of verbeteren van fiets- en voetpaden en knooppunten - Mogelijkheid tot verbetering van de natuur	- Drukte - Veiligheid van de dijken - Vervuiling/ afval in het gebied en de natuur - Verstoring van de natuur en dieren - Klimaatverandering

3.2.1 Sterktes

- Het variërende groene karakter – dit gebied heeft een wisselend landschap met veel verschillende ruimtelijke aspecten.
- Veel dijkovergangen – er zijn in totaal 10 dijkovergangen in dit gebied. Zoals te zien in de foto analyse, heeft bijna ieder dijkovergang zowel een trap als een helling voor voertuigen.
- Strandje Hoofdplaat – dit strand wordt erg gewaardeerd door zowel de bewoners als de bezoekers van het gebied. De bezoekers van dit strand zoeken een rustigere plek vergeleken met de stranden aan de Noordzeekust.
- Strandje Nummer Een – ook dit strandje wordt gebruikt door zowel bezoekers als bewoners die graag een rustiger strand bezoeken.
- Steiger Hoofdplaat – vanaf hier is er een mooi zicht op de Hooge Platen en kunnen verschillende vogels en zeehonden worden gespot.
- Buitendijks fietspad tussen Hoofdplaat en Nummer Een – dit pad wordt volop gebruikt door bezoekers en bewoners voor een fiets of wandel tocht. Met hoog water kan dit pad onderwater staan. Met laag water wordt het grasland begraasd door koeien.
- 't Ommetje Hoofdplaat – dit is een wandelroute in en rond Hoofdplaat. Veel bewoners maken er gebruik van. De dorpsraad ziet ook mogelijkheden om de tocht te verlengen.
- Uitkijk hut – vanaf de hut (gelegen tussen Hoofdplaat en Nummer Een) is een mooi uitzicht over de Hooge Platen. Deze plek is voornamelijk geschikt om vogels te spotten.
- Laadpalen voor elektrische auto's – deze voorziening bevindt zich op de parkeerplaats in Hoofdplaat. De parkeerplaats wordt voornamelijk gebruikt door bezoekers van het gebied. Mensen kunnen hun auto hier parkeren om vervolgens een fiets- of wandel tocht te maken.
- Rust – de bewoners van het gebied waarderen de rust om hen heen.
- Hechte gemeenschap – bewoners kennen elkaar en zijn betrokken bij activiteiten in het dorp. Mensen ontmoeten elkaar ook bij de sportvereniging.

- Stakeholders willen dezelfde dingen – uit de gesprekken met de stakeholders is gebleken dat veel aspecten overeenkomen. Dit maakt het makkelijker om tot een gedragen visie te komen.

3.2.2 Zwaktes

- Toegankelijkheid van de dijkovergangen voor hulpdiensten en mindervaliden – zoals te zien bij de fotoanalyse is de weg voor voertuigen bij de dijkovergangen afgezet met een hek. Dit hek zit ook op slot. Voor fietsers is er een smal pad maar dit is lastig voor mindervalide. Als er hulpdiensten op de dijk moeten zijn kan dit alleen te voet.
- Voorzieningen aan de dijk en wandel en fiets paden – er is vraag naar meer zitgelegenheden en afvalbakken bij de wandel- en fiets paden.
- Geen sanitaire voorzieningen – dit punt kwam naar voren in het gesprek met de dorpsraad Hoofdplaat. Ook werd het genoemd door de recreatieondernemers. Bezoekers van het gebied die een tussenstop maken in Hoofdplaat of Nummer Een hebben nu geen toegang tot sanitaire voorzieningen. Dit leidt tot ongewenste vervuiling in het gebied.
- Niet genoeg onderhoud – door het ontbreken van voldoende afvalbakken langs de paden is er regelmatig afval te vinden in de natuur. Er is meer onderhoud nodig aan de dijkovergangen. Dit geldt voornamelijk voor planten en gras dat over de trappen groeit.
- Er zijn geen waarschuwings- of veiligheidsborden voor de zwemmers bij de strandjes – veel toeristen weten niet dat er een sterke stroming is in de Westerschelde.
- Er is geen horecavoorzienig aan/op de dijk – hoewel alle stakeholders aangeven dat er geen wensen zijn voor permanente paviljoens, is er wel vraag naar een voorziening. De enige voorzieningen in het gebied zijn café De Vriendschap en café ’t Krikje. Deze zijn beide binnendijks. Voor bezoekers op de dijk of de stranden zijn ze niet zichtbaar. Er is vraag naar kleinschalige, tijdelijke/seizoensgebonden voorzieningen zoals een foodtruck of pop-up.
- Er is nu geen beleid/visie voor dit gebied – er is een kustvisie maar deze is niet compleet toepasbaar op de Westerscheldekust. Dit komt onder andere door het andere landschap. Dit betekent dat er andere wensen zijn en een andere aanpak nodig is. Er zijn nu een aantal aanvragen geweest voor projecten in dit gebied. Het ging bijvoorbeeld om een verzoek om een paviljoen aan/op de dijk. Met een visie voor de Westerscheldekust zal er meer duidelijkheid zijn voor zowel de burgers als de gemeente.

3.2.3 Kansen

- Bewoners van de gemeente kunnen het gebied herontdekken – het gebied is niet bij alle bewoners van de gemeente even bekend. Met aandacht voor de visie en de mogelijkheden in het gebied kunnen bewoners dit gebied (opnieuw) ontdekken en leren kennen.
- Duidelijkheid voor de toekomst van het gebied – zoals hierboven genoemd is er nu geen beleid/visie voor de Westerscheldekust. Deze visie kan duidelijkheid bieden voor zowel de bewoners als de gemeente.
- Mogelijkheden tot verbetering en/of uitbreiding van fiets- en voetpaden en knooppunten – uit de analyse blijkt dat mensen veel waarde hechten aan de natuur in het gebied. Ze ontdekken dit graag te voet en op de fiets. Deze visie biedt kansen voor mogelijke verbeteringen aan deze paden.
- Mogelijkheden tot verbetering van de natuur – de rust en natuur zijn belangrijke aspecten in dit gebied, zowel voor de bewoners als de bezoekers. Deze visie richt zich dan ook op het behouden van deze natuur. Dit kan kansen bieden voor meer aandacht aan de natuur en mogelijke kwaliteit verbeteringen.

3.2.4 Bedreigingen

- Drukte – met aandacht voor het gebied bestaat ook de kans dat er meer mensen het gebied gaan bezoeken. Een grote toename van bezoekers kan de natuur verstoren en zorgen voor extra vervuiling in het gebied.
- Veiligheid van de dijken – Het onderhoud van de dijken in dit gebied is de verantwoordelijkheid van het waterschap. Zij controleert de dijk en onderhouden deze waar nodig. Het komende jaar (2022) toetst het waterschap het onderhoud van de zeedijk aan hand van de nieuwe normen.

- Vervuiling/afval in het gebied – bij nieuwe grote drukte is dit een van de aandachtspunten. Meer bezoekers betekent meer afval.
- Verstoring van de natuur en dieren – er zijn veel vogels in het gebied. Mensen kunnen de rust van de dieren verstoren. Bij grotere drukte kan dit een groter probleem worden.
- Klimaatverandering – dit is een factor waar rekening mee moet worden gehouden voor toekomstige plannen. Dit heeft effect op de natuur en de dieren in het gebied. Ook de Westerschelde kan veranderen door klimaatveranderingen. Een voorbeeld is stijging van de waterspiegel.

3.3 Hoofdstuk samenvatting

Dit hoofdstuk beschrijft de derde fase: de methode. Hier is gekeken naar de partijen die betrokken zijn of moeten worden bij het opstellen van de visie voor de Westerscheldekust. Er zijn zeven stakeholders. Alle zeven partijen hebben andere belangen en invloeden. De betrokken partijen worden daarom ook op verschillende manieren benaderd. Met een aantal stakeholders is een gesprek geweest. De recreatieondernemers hebben een vragenlijst ontvangen. De van de stakeholders verkregen informatie gecombineerd met het onderzoek in hoofdstuk 2 leidt tot de SWOT analyse. De SWOT analyse geeft inzicht in de huidige situatie van het gebied en laat zien wat de stakeholders er van vinden. Een aantal opvallende punten zijn de kwaliteit van voorzieningen als de dijkovergangen, de waarde van rust in het gebied en het gebrek aan horeca en sanitaire voorzieningen.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt de opgehaalde informatie samengevoegd en verwerkt. De informatie uit het onderzoek in hoofdstuk 2 en 3 is samengevoegd in de SWOT analyse. De SWOT analyse dient als basis voor dit hoofdstuk. Gebaseerd op de analyses hierboven zijn er drie thema's die opvallen en door alle stakeholders belangrijk worden gevonden. Dit zijn: veiligheid, rust en natuur en voorzieningen. Er is een overkoepelende rode draad die de verschillende thema's verbindt. Deze rode draad is 'behoud'. Hieronder worden de drie thema's verder toegelicht.

4.1 Veiligheid

De Westerscheldedijk is een van de vele aspecten van het variërende landschap in het gebied. Het primaire doel van de dijk is de veiligheid van het gebied dat er achter ligt. Het Waterschap Scheldestromen is verantwoordelijk voor de dijk, dus ook voor het beheer en het onderhoud van de dijk. Dit betekent ook dat ze controleren of de dijk voldoet aan de veiligheidsnormen. In 2022 wordt getoetst of de dijk in het gebied voldoet aan de nieuwe normen.

Indien er aanpassingen aan de dijk nodig zijn, moet er rekening worden gehouden met verschillende aspecten. Veranderingen vragen iets van de omgeving. Ze hebben impact op het gebied rond de dijk en de mensen die er wonen. Maar het is ook het ideale moment om andere aanpassingen en verbeteringen (indien deze nodig zijn) uit te voeren.

Omdat dit gebied onderdeel is van natura 2000 en de rode draad 'behoud' is, is het van belang dat er zorgvuldig wordt gekeken naar de impact op de natuur. Werken aan de dijk kan zorgen voor verstoring van het gebied en de natuur. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vogels die in het gebied broeden en rusten. Naast de natuur heeft een mogelijke aanpassing aan de dijk ook invloed op de bewoners en bezoekers van het gebied. Bij het maken van plannen is het belangrijk alle betrokkenen te raadplegen.

4.2 Rust en natuur

De natuur maakt het Westerscheldekustgebied een uniek kustgebied. Waar andere kustgebieden vooral ingericht zijn op bezoekers en recreatie wordt in dit gebied juist de natuur gewaardeerd. De Noordzeekust en de Westerscheldekust zijn twee verschillende gebieden met verschillende kwaliteiten. Deze kwaliteiten trekken verschillende doelgroepen aan. Zowel in het vooronderzoek als tijdens de gesprekken met de stakeholders kwam dit naar voren. Bewoners en bezoekers hechten veel waarde aan de kwaliteit van de natuur in het gebied. 'Behoud' gaat vooral over natuurbehoud. In de vragenlijst voor de recreatieondernemers kwam ook naar voren dat bezoekers kiezen voor dit gebied vanwege de rust. De bezoekers genieten van de rust vergeleken met de drukte langs de Noordzeekust. De meeste bezoekers komen naar het gebied om te wandelen en te fietsen in de rustige natuur. Het is van belang om ook deze doelgroep te (blijven) faciliteren. De uitgangspunten van Natura 2000 ondersteunen de wens van de stakeholders en omgekeerd. Voor de bewoners van de gemeente Sluis biedt de natuur en het andere karakter van de kust juist kansen om het gebied te (her)ontdekken.

Het huidige karakter van het gebied verdient het te worden omarmd zoals het nu is. Een van de aantrekkingskrachten van het gebied zijn de fiets- en wandelpaden. Voornamelijk het buitendijkse pad tussen Hoofdplaat en Nummer Een word geroemd door de stakeholders. Om de kwaliteit van dit en andere paden en routes te behouden of zelf te verbeteren is het hebben van voldoende aandacht voor het onderhoud belangrijk. Duidelijke wegwijzers zijn belangrijk voor het behoud en stimuleren van fietsen en wandelen.

De strandjes bij Hoofdplaat en Nummer Een worden ook genoemd als aantrekkingskracht van het gebied. De gebruikers komen hier omdat het minder druk is vergleken met de stranden aan de Noordzeekust. Het opspuiten van het strandje bij Hoofdplaat is een eenmalige investering. Het behoud van het strandje draagt bij aan het karakter en de kwaliteit van het gebied. Bezoekers en bewoners komen er graag omdat het rustig is. Dit willen alle betrokkenen behouden. Na verloop van tijd zullen de strandjes langzaam kleiner worden. Dit komt onder andere door de stroming van het water. Een nieuwe investering zal nodig zijn om de strandjes opnieuw op te spuiten en te behouden.

4.3 Voorzieningen

Een mogelijke aanpassing van de dijk biedt kansen. Naast het verbeteren van de veiligheid kan het ook een kans zijn om andere wensen of aanpassingen te kunnen realiseren. Het primaire doel van de dijk is de veiligheid van het gebied dat er achter ligt. Maar de zeedijk wordt ook gebruikt om te recreëren.

Bezoekers missen volgens de recreatieondernemers niet veel in het gebied, wel worden sanitaire voorzieningen en kleinschalige horeca genoemd. Voor grootschalige voorzieningen vinden bezoekers het niet erg om naar de grotere kernen of Noordzeekust te rijden. Dit komt overeen met punten die de dorpsraad noemt.

Hieronder worden de voorzieningen wonen, toegankelijkheid, rustplaatsen, horeca en sanitair en onderhoud verder uitgewerkt.

4.3.1 Wonen

Mensen wonen bewust in het Westerscheldekustgebied. Dit geldt voor permanente bewoners en voor mensen die een tweede huis hebben of een vakantiewoning huren. Voorzieningen zijn een belangrijke voorwaarde om prettig in een gebied te kunnen wonen. De (permanent) bewoners geven geen andere belangen aan dan de overige stakeholders.

4.3.2 Toegankelijkheid

De dijk in het gebied is niet volledig toegankelijk voor iedereen. De toegankelijkheid van mindervaliden en mensen met een handicap is opgenomen in het ‘VN-verdrag Handicap’. Dit houdt in dat mensen met een handicap, mindervaliden en mensen in een rolstoel of scootmobiel zonder obstakels op de dijk moeten kunnen komen. De dijk is nu alleen toegankelijk via een trap of met de fiets. Er wordt gestreefd naar betere toegankelijkheid. De overgangen kunnen bijvoorbeeld op drukker bezochte plekken toegankelijker worden gemaakt. Zoals bij Hoofdplaat en Nummer Een.

4.3.3 Rustplaatsen

Om optimaal te kunnen genieten van de rust en natuur in het gebied zijn er een aantal voorzieningen nodig. Zoals hierboven genoemd maken bewoners en bezoekers veel gebruik van de wandel- en fietspaden en de strandjes bij Hoofdplaat en Nummer Een. Er zijn nu onvoldoende zitplaatsen om te rusten of te verblijven. Dit geldt voor bankjes langs de routes maar ook voor picknicktafels aan de dijk bij Hoofdplaat en Nummer Een. Wandelaars en fietsers kunnen met extra zitplaatsen af en toe rusten en genieten van de omgeving. Om meer rondslingerend afval te voorkomen zijn er ook meer afvalbakken nodig. Naast rustplaatsen is ook de wens voor een uitkijkpunt op de dijk naar voor gekomen.

Bij de rustplaatsen kunnen extra informatieborden komen over de omgeving. Bijvoorbeeld over de natuurgebieden, de geschiedenis van Hoofdplaat, de Westerschelde, en soorten flora en fauna die in het gebied voorkomen. Dit is informatief voor de bezoekers maar ook voor bewoners van de gemeente. Mensen kunnen op deze manier het gebied (her)ontdekken. Daarnaast is een waarschuwingsbord gewenst bij de strandjes. Zwemmers zijn zich niet altijd bewust van de sterke stroming.

4.3.4 Horeca en sanitaire voorzieningen

Om de huidige kwaliteit van de rust en natuur in het gebied te behouden moet er worden ingezet op het voorkomen van drukte en verstoring van de natuur. Dit is ook de reden dat aanvragen voor paviljoens in het verleden zijn afgekeurd. Een paviljoen zou te dicht naast of in een natuurgebied komen en veel bezoekers trekken. Dit is niet gewenst. Te veel bezoekers kan leiden tot het verstoren van de natuur. Daarnaast past een permanent paviljoen niet bij het unieke karakter van de Westerscheldekustgebied. Een permanent gebouw kan eventuele dijkverhogingen belemmeren.

Wel kwam de behoefte aan horeca en sanitaire voorzieningen naar voren in de stakeholderanalyse. In plaats van een permanente voorzieningen zijn er wel mogelijkheden voor tijdelijke/seizoensgebonden voorzieningen. Denk hierbij aan een pop-up horecagelegenheid of een foodtruck. Dit kan kleinschalig en mobiel. Niet permanente voorzieningen komen tegemoet aan wensen van bewoners en bezoekers van het gebied. Voor bezoekers is vanaf Terneuzen de eerste voorziening aan/bij de dijk pas in Breskens. Een voorziening in Hoofdplaat zal de waarde van het gebied verhogen. Ook het Waterschap Scheldestromen is bereid mee te denken over een tijdelijke voorziening op de dijk bij Hoofdplaat. Voor een dergelijke voorziening op deze locatie (keurzone) is een watervergunning nodig.

4.3.5 Onderhoud

Nieuwe (en oude) voorzieningen vragen om regelmatig onderhoud. Dit bevordert de toegankelijkheid. Ook behoud van kwaliteit vraagt om regelmatig onderhoud. Vooral de trappen van de dijkovergangen zijn aandachtspunten. Bestaande fiets- en wandelpaden worden gewaardeerd maar vaker legen van prullenbakken, zorgdragen voor goede bewegwijzering en schoonmaken van de bankjes langs de routes is belangrijk. Hiervoor zal aandacht gevraagd worden aan het Waterschap Scheldestromen als het gaat om voorzieningen op de dijk.

4.4 Bevindingen

West Zeeuws-Vlaanderen heeft veel te bieden aan zowel bewoners als bezoekers. Verschillende kernen, een druk bezochte Noordzeekust en een open landschap achter de duinen en dijken. Het variërende landschap betekent ook dat er verschillend beleid nodig is voor de verschillende gebieden in de gemeente. Er is een kustvisie voor de Noordzeekust in Zeeland. Door het karakteristieke landschap is deze kustvisie van de provincie Zeeland niet van toepassing op het Westerscheldekustgebied. Tot nu toe is er geen beleid of visie voor het gebied rond de Westerscheldekust.

De Westerscheldekust is rustiger dan andere kustgebieden. Het landschap en de natuur is divers. Flora en fauna zijn bijzonder. Een groot deel van het gebied is Natura 2000 gebied. Bezoekers komen vaak om te wandelen en te fietsen of voor hun rust. De voorzieningen voor toeristen en bewoners zijn beperkt.

De meeste mensen wonen in de kern Hoofdplaat. Ruim een derde deel van de woningen is tweede woning of recreatiewoning. De bewoners vormen een hechte gemeenschap. Ze zijn graag actief bezig in de natuur. Er wordt daarom veel waarde gehecht aan de rust en de natuur in de omgeving.

Om een beter beeld te krijgen van de wensen voor het gebied is er een stakeholderanalyse opgesteld. Deze analyse laat zien dat er voor dit project zeven belanghebbenden zijn (de gemeente Sluis, de bewoners van Hoofdplaat, Stichting Het Zeeuwse Landschap, de recreatieondernemers, Waterschap Scheldestromen, Staatsbosbeheer en bezoekers). Uit de stakeholderanalyse blijkt dat alle belanghebbenden de zelfde onderwerpen belangrijk vinden. Bij de drie belangrijkste thema's (veiligheid, rust en natuur en voorzieningen) komt als rode draad steeds naar voren dat iedereen 'behoud' het belangrijkste vindt. Aanpassingen zijn gewenst als deze het gebied veiliger maken of als voorzieningen het gebied kwalitatief beter maken. Dit alles onder de voorwaarde dat de natuur en de rust niet verstoord worden. Nieuwe voorzieningen zouden juist verstoring van de natuur moeten voorkomen.

In 2022 wordt de dijk aan de Westerscheldekust getoetst op de meest recente veiligheidsnormen. Mogelijke veranderingen kunnen veel impact hebben op de omgeving, de bewoners en de bezoekers. Het biedt echter ook de mogelijkheid om gewenst veranderingen in het gebied aan te pakken. Belangrijke punten zijn onderhoud aan de fiets- en wandelpaden, meer rustplekken creëren en de toegankelijkheid van de dijkovergangen voor mindervalide en mensen met een handicap bevorderen. Het behouden van de strandjes bij Hoofdplaat en Nummer Een vraagt om regelmatig opspuiten van zand indien nodig. Het toevoegen van een kleinschalige, seizoensgebonden horecavoorziening aan de dijk bij Hoofdplaat, zorgt voor kwaliteitsverbetering. Door concentratie in Hoofdplaat en combinatie met een sanitaire voorziening kan verstoring van rust en natuur op andere plekken aan de Westerscheldekust voorkomen worden. Door deze onderwerpen aan te pakken zal de waarde van het gebied een kwaliteitsslag maken in het voordeel van zowel de natuur als de bezoekers en bewoners.

4.5 Hoofdstuk samenvatting

Uit het onderzoek blijkt dat de stakeholders de zelfde onderwerpen belangrijk vinden. Een overkoepeld thema dat naar voor komt uit de gesprekken en vragenlijst van de stakeholders is behoud. Behoud gaat in dit gebied vooral over het behouden van het huidige karakter. Het kenmerkende karakter bestaat volgens de stakeholders vooral uit rust en natuur. De aangekaarte opmerkingen zijn uitgewerkt in de onderwerpen veiligheid, rust en natuur en voorzieningen.

Het komende jaar wordt er door het waterschap getoetst of de dijk in het gebied voldoet aan de nieuwe veiligheidsnormen. Indien er aanpassingen moeten worden gedaan, biedt dit kansen om de gewenste veranderingen in het gebied aan te pakken.

5. Uitgangspunten

Bij een overkoepelende beleidsvisie is het van belang dat er een balans ontstaat tussen de natuur, de bewoners en de (recreërende) mensen in het gebied. Deze visie geeft de uitgangspunten voor het verwerken van projectaanvragen. Dit zorgt voor meer duidelijkheid voor zowel gemeente als de burgers.

Uitgangspunten zijn:
- een goed gebied om te wonen;
- een fijn gebied om te verblijven;
- kwaliteitsverbetering;
- toegankelijkheid verbeteren;
- afstemming van veranderingen met de stakeholders.
- aansluiting bij de visie zoals vastgelegd in 'Krachtig Verbonden'.

Per categorie worden de uitgangspunten hieronder uitgewerkt. Overkoepelend thema is behoud van de kernwaarden van het Westerscheldekustgebied. Onderaan worden vervolgacties uitgewerkt.

5.1 Behoud van de natuur

Dit is het belangrijkste uitgangspunt. Alle initiatieven in het hele Westerscheldekustgebied moeten bijdragen aan het behoud van de rust en de natuur en mogen de natuur niet verstoren. Dit betekent:
- behouden van de natuurgebieden waaronder ook de niet Natura 2000 gebieden zoals het dorpsbos bij Hoofdplaat.
- geen extra of grotere windturbines. Geen zonneparken in dit gebied.
- geen permanente bebouwing aan de dijk.
- geen grootschalige horeca voorzieningen.
- overnachten in campers mag alleen op terreinen van recreatieondernemers.

5.2 Aanpakken van de voorzieningen

- Aandacht vragen voor beheer van de dijkovergangen (trappen). Dit is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Scheldestromen.
- Streven naar het toegankelijk maken van de dijkovergangen voor minder validen en mensen met een beperking. Dit is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Scheldestromen.
- Streven naar het behouden van fietsknooppunten, creëren van extra rustplaatsen langs de wandel- en fietspaden. Dit met bijbehorende voorzieningen (straatmeubilair).
- Stimuleren van tijdelijke/seizoensgebonden pop-ups voor horeca en sanitaire voorzieningen.
- Stimuleren van een uitkijkpunt op de dijk.
- Streven naar het behoud van de strandjes bij Hoofdplaat en Nummer Een.
- Op het moment worden er geen problemen ervaren met het recreatief en tweede woning gebruik in Hoofdplaat. De insteek is dat woningen, zoals langs de hele kust, bedoeld zijn voor permanent gebruik.
- Naast de hierboven genoemde voorzieningen geen nieuwe functies ontwikkelen in het Westerscheldekustgebied.

5.3 Veiligheidsnormen dijk realiseren/naleven

- Veiligheid gaat voor alles. Het waterschap gaat in 2022 de primaire waterkering toetsten aan de nieuwe veiligheidsnormen.
- Als blijkt dat er veranderingen noodzakelijk zijn zal er op ingezet worden de gewenste kwaliteitsverbeteringen gelijktijdig te realiseren. Het mes snijdt aan twee kanten als er grote aanpassingen gedaan moeten worden. Als er geen aanpassingen nodig zijn wordt recreatief medegebruik onder de aandacht gebracht.

- Ten behoeve van eventuele dijkversterking is de vrijwaringszone opgenomen in het bestemmingsplan. Waardoor rekening gehouden moet worden met toekomstige ontwikkelingen in dit gebied

5.4 Vervolgacties

- Opstellen van een uitvoeringsagenda waarin de te nemen vervolgstappen worden uitgewerkt.
- Bij Waterschap Scheldestromen zal aandacht gevraagd worden voor onderhoud, verbetering en toegankelijker maken van de dijkovergangen. Dit geldt voor het hele kustgebied van de gemeente Sluis.
- De kwaliteitsverbeteringen worden onder de aandacht gebracht van Waterschap Scheldestromen. Waar mogelijk zal geprobeerd worden om deze samen verder uit te werken. Zo kunnen de verbeteringen wellicht gerealiseerd worden als er aanpassingen aan de dijk nodig zijn
- Voor het realiseren van pop-ups en sanitaire voorzieningen zullen afspraken gemaakt worden met de betrokken partijen. Er zal een procedure worden uitgewerkt om een keuze te kunnen maken uit initiatiefvoorstellen.
- Voor het behouden van de strandjes zullen de komende jaren afspraken gemaakt worden met de eigenaar en de beheerder van de strandjes.

Literatuur

A

Arnstein, S, R. (1969). A ladder of citizen participation [PDF file]. Journal of the American Planning Association, 35: 216-224. Retrieved February 19, 2020 from https://www. participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20ladder%20 1969.pdf

E

Europese commissie. (14 oktober, 2015). Beschermde gebieden in de EU: Natura 2000. Geraadpleegd van https://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/natura2000/index_nl.htm

G

Gebiedscommissie West Zeeuwsch-Vlaanderen. (13 juli, 2004). Gebiedsplan west West Zeeuwsch-Vlaanderen: Natuurlijk vitaal [PDF document]. Geraadpleegd van https://www.zeeland.nl/digitaalarchief/zee0901130

Gemeente Sluis. (17 december, 2015). Krachtig verbonden: visiedocument 2016-2020 [PDF document].
Gemeente Sluis. (2021). Visiedocument Krachtig verbonden 2021 [PDF document].

H

Het Zeeuwse Landschap. (n.d.). Kaart met onze gebieden. Geraadpleegd van https://www.hetzeeuwselandschap.nl/natuur?regio%5B21%5D=21&datum=2021-08-31

Het Zeeuwse Landschap (n.d.). Plaskreek. Geraadpleegd van https://www.hetzeeuwselandschap.nl/natuurgebieden/plaskreek

I

IAP2. (n.d.). Public participation pillars [PDF file]. Retrieved February 27, 2020 from https://cdn.ymaws.com/www.iap2.org/resource/resmgr/Communications/A3_P2_Pillars_ brochure.pdf

N

Natura 2000. (n.d.). Westerschelde & Saeftinghe. Geraadpleegd van https://www.natura2000.nl/gebieden/zeeland/westerschelde-saeftinghe

M

Ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit. (n.d.). Natura 2000: Westerschelde & Saeftinghe. Geraadpleegd van https://www.natura2000.nl/gebieden/zeeland/westerschelde-saeftinghe

P

Provincie Zeeland. (21 April, 2017). Natuurvisie Zeeland 2017-2022 [PDF document].

Provincie Zeeland. (n.d.a). Gebiedsbescherming: Natura 2000. Geraadpleegd van https://www.zeeland.nl/vergunningen-en-ontheffingen/gebiedsbescherming-natura-2000

Provincie Zeeland. (n.d.b). Natura 2000/ Geraadpleegd van https://www.zeeland.nl/natuur-en-landschap/natura-2000

Provincie Zeeland, Noord-Beveland, Veere, Vlissingen, Sluis, Rijkswaterstaat, (…), Schouwen-Duivenland. (26 juni, 2017). Zeeuwse Kustvisie [PDF document].

R

Rijksoverheid. (n.d.). VN-verdrag handicap. Geraadpleegd van https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rechten-van-mensen-met-een-handicap/positie-mensen-met-een-beperking-verbeteren-vn-verdrag-handicap

V

Van der Heijden, J. (10 Juni, 2015). Baardmannetje. Geraadpleegd van https://vogel-spotter.blogspot.com/2015/

Vasser, F. (n.d.). Visdief. Geraadpleegd van https://www.vogelgeluid.nl/visdief/

Voorn, A. (16 April, 2020). Vogels als de kluut krijgen het zwaar door de langdurige droogte. Geraadpleegd van https://www.pzc.nl/schouwen-duiveland/broedseizoen-in-gevaar-door-langdurige-droogte-natuurmonumenten-wil-water-vasthouden~a5324187/

W

Wikipedia. (n.d.). Vleeskleurige orchis. Geraadpleegd van https://nl.wikipedia.org/wiki/Vleeskleurige_orchis

Z

Zoogdiervereniging (n.d.). Gewone zeehond. Geraadpleegd van https://www.zoogdiervereniging.nl/sites/default/files/zoogdiersoort/AP20040501-198_GewoneZeehond_AaldrikPot.jpg

Lijst met figuren

Figuur 1.1 Pagina 8
Westerscheldekust en invloedgebied

Figuur 1.2 Pagina 9
Onderzoek model

Figuur 2.1 Pagina 11
Locatie Westerschelde kust

Figuur 2.2 Pagina 12
Faciliteiten

Figuur 2.3 Pagina 13
Aantal tweede woningen en woning voor recreatief gebruik

Figuur 2.4 Pagina 14
Verdeling bewoond, tweede woning en recreatief in 2019

Figuur 2.5 Pagina 15
Natura 2000 gebied

Figuur 2.6 Pagina 16
Natuur onderhouden door Het Zeeuwse Landschap

Figuur 2.7 Pagina 17
Kluut

Figuur 2.8 Pagina 17
Visdief

Figuur 2.9 Pagina 17
Baardmannetje

Figuur 2.10 Pagina 17
Grijze zeehond

Figuur 2.11 Pagina 17
Kattendoorn

Figuur 2.12 Pagina 17
Vleeskleurige orchis

Figuur 2.13 Pagina 18
Fotoanalyse van Strandje Hoofdplaat

Figuur 2.14 Pagina 18
Fotoanalyse van dijkovergang

Figuur 2.15 Pagina 19
Fotoanalyse van Binnendijkse weg

Figuur 2.16 Pagina 20
Fotoanalyse van de rand van het gebied

Figuur 2.17 Pagina 21
Fotoanalyse van buitendijks fietspad

Figuur 2.18 Pagina 21
Fotoanalyse Hoofdplaat

Figuur 3.1 Pagina 24
Stakeholder matrix

Lijst met tabellen

Tabel 1.1 Pagina 10
Onderzoek model uitgelegd

Tabel 2.1 Pagina 13
Aantal geregistreerde woning eenheden (BRP)

Tabel 3.1 Pagina 25
IAP2 participatie spectrum

Tabel 3.2 Pagina 26
Overzicht van stakeholders

Tabel 3.3 Pagina 28
SWOT analyse